

GARZON

Teaházakba járunk, sokáig
tűnődünk az itallap vagy a
szagolgatni kitett mintadobozok
felett: matét igyunk, jázmint,
esetleg krémes eper rooibost?
(Ha másért nem, mert jólesik
kimondani.) És mit hozzá?
Mézet, kandiscukrot, tejszínt?
Pedig legjobban most is a
garzonteát szeretem citrom-
pótlóval és sok cukorral.

Szentkuthy Miklós

PENDRAGON ÉS XIII. APOLLÓ*

Kiadatlan regény, 1946–47

Részlet

Sajtó alá rendezte és közléteszi Tompa Mária

Mialatt a beteg Pendragon a kórházban sínylődött, XIII. Apolló, valóban rühesen és tetvesen, egy zügfogadó legfelső emeletén húzódott meg. Egy esős-tócsás napon a gazda azzal bízta meg cselédjeit, hogy takarítsák ki a padláshelyiségeket, mert a legközelebbi napokban oly nagyszámú vadásztársaság fog a vendéglőbe érkezni, hogy még az ereszcsontról is hálószobát kell majd berendezni. Az öreg Fioraiót nagyon leverte a hír, mert eddig jóformán egyedül elmélkedhetett ebben a bujkáló gyilkosoknak való bagolyvárban. A cselédeknek viszont jobb szórakozásuk akadt, mint a bivalynehez, pókháló és kankalinsárgára meg kdarvörösrre rozsdásodott ládákat lecipelni a hajófenékbe való keskeny és meredek lépcsőkön – az egyik, aki kikandikált a tetőlyukon, elrikkantotta magát:

– Odané! Gyűnnek a vendégek! – A padlás alatt tanyázó pápa is meghallotta a rikkantást, úgyhogy szétnyomta jobbra-balra az ablak fatábláit, mindegyikbe egy szép lóhere volt belevágva. Valóban valami furcsa szerzet közeledett a mérhetetlen sárban és zuhatagban, a lovak sörénye úgy összeragadt, mintha kátrányból lett volna.

* Lásd a *Holmi* 2007. szeptemberi számát.

– Nézd azt a vöröset, az mán mi? Király bolondja? Vagy a Belzebúb? Hogy szedi a kilógó fehér alsó réklíjét, mintha miséző pap volna! Cupp, az anyád, de jól elültetted palántának azt a pikáns bokádat!

– Pap az hát! Pápás pap, kardinyális, esküszöm az anyám szentire: hű, de szolgatja azt a belatyakolt fehér alsóját. No ezt a krinolint se csókolják meg a grófnék litánia után, ha odabillenti az orruk alá tíz ministránssal.

– Dögöljek meg, ha az a fekete maskarás nem a Szent György-szobor a halpiac pogány oszlopánál: még a lova is úgy lépdél, mintha gépre járna: emlékszel, ahogy a bohócok játszották a polgármester kocsiszínjében ezt a görög históriát, hogy betolták azt a hordódongából enyvezett lovat az istállóajtón keresztül. Ez már megint olyan ló lesz, és akkor ezek mind komédiások! Az a skarlát kaftányos nem a pápa, hanem a babiloni szajha, a szép Helénya!

– Álljon be a szád, ilyen marhát ne mondj! – szólt közbe egy kis bandzsa mosogatólány; két varkocsa úgy állt el, mintha drót lett volna benne, az egyik szemébe meg úgy becsúszott a sarok felé a barna bogárkája, mint a higany a hőmérő aljába, ha nagyon hideg van – herceg az vagy király, minden tagján látszik... valami bolond vagy híres szépség vagy szaracén, nézd, milyen szent, fekete pofája van. Búskomor szegény. Nincs ezen keresztvíz, úgy éljek.

– Hát a' mi ott a kezibe'? Olyan királyi almaféle... áll is rajta a kereszt, mint a fejfa az ángyod gödrén... ha pogány volna, nem vinné magával.

– De fekete, mint a pestisgomba, még a sarkantyúja is fekete: akkora, hogy talicskának is bőre van szabva.

– Ide gyűnnek! Ide gyűnnek! Nidd a', ott cihelődik valaki a szekérről: jesszusom, az a sok árkus papír a sok fityegővel, mind elázik, mint a taknyos tészta a levesben, ha le nem takarják. Ezek kirabolták a király meg a kancellár minden törvényes levelét! Nézd, nézd, külön aranyskatulyába teszi most azt a pecsétet, mint a szentek csontját. Elég vóna hat lányodnak hozományul az az egyetlen pikszis, amibe a spanyolviaszkat belegyömöszölte.

– Aha, ugrik má' valami fráter a nagy olajos lepedővel, hogy az Úristen ne nagyon keresztelje meg a kancellár úr pecsétes levelét: nézz oda, milyen jópofa ez a fráter, a sarkáig lóg a kapucnija, mint az üres zabzsák, de azért nem tenné arra a kopasz fejire, a marha. Meg akar nőni, hiszen ugyancsak ráfér.

– Nézd a hülyét, beleragadt a saruja a lötytybe, és otthagyja.

– Hű, az istenfáját, ez aztán a kiszolgálás! Nézd, az a vörös pápa meg a szerceseny György egyszerre ugranak a mocsárba, hogy azt a szájkosárnak se való kapcát odaszerveozzák annak a púpos barátnak.

– Nohát akkor nem pogányok, ha így rómázzák a dó'got, és az urak mosogatják a kódisos tyúkszemét.

– Ez csak a te hülye fejednek való maszlag, hogy nagy szenteknek képzeld őket: de mialatt gyémántos misehacukákban parfümölják a trógerek bütykeit az oltár előtt, az ispánjuk ellopja a kipedikűrözött szolga ágyából még a zsák szalmát is alomnak. Ismerem őket.

– Nézd a'! Úgy látszik, e' mmég mind semmi se vót, most gyün csak az igazi! Ahun fordulnak ki az erdőből!

– No, a te fekete herceged, úgy látszik, csak olyan kiherélt szolga, aki a kávé kavartja a jeruzsálemi szultánnak. Ezt megkérhetnéd vőlegényül, hallod-e. Ez se fogja zavarba hozni a szent szüzességed... még azt a fekete almát is úgy greifolja, mintha halott keze volna.

Fioraio végignézett a társaságon. A nyitott ablakon át a szél jól beverte az esőt, de a pápa nem bánta, hogy csuromvizes lett. Valami rosszat sejtett, és ez nem is volt alaptalan. A menet élén valóban egy fekete lovas haladt, keletiesen kékesbarna bőrrel és kékesfekete szakállal; mereven, ünnepélyesen és szomorúan, bal kezében fekete királyi almát tartva, mint minden király minden bulla belesütött képén, sarkantyúja ékteleen hosszú volt, akár az erdei szalonka csőre, s a végén óriási csillag a titokzatos kabbalák hatágú Dávid-jelét utánozta. Mellette jobbra-balra egy-egy bíboros: persze mindenféle rongyot dobtak rájuk, hogy végleg szét ne ázzanak. Mint a nyak nélküli dobosgémekek vagy félholtra vert vasorrú bábák gubbasztottak nyergeikben, melyeknek elől-hátul igen magas és cifrán faragott csont- meg fatámlájuk volt. A lópokrócok alól azonban lefolytak a címerekből oly jól ismert ágazatos nagy piros bojtok, a cinóber reverenda is összevissza lógott le a sárba (az egyik, csirkecsont vékonyságú lábával hiába próbált már vagy egy félórája visszatalálni a kengyelbe), elkeveredve meglehetősen szennyes fehér csipke alsószoknyákkal. A gyönyörű, óriási napóraszámplaphoz hasonló lapos kalapok (az oltárkehely fedőtányérja is ilyen), mind lucskos káposztává gyűrődtek az esőtakarók alatt. A derék kocsisok és kupeczek bizony nem sokat törődtek a párizsi vasalással, mikor bepólyálták ezeket a hetven- meg nyolcvanéves kánonjogi szent vénasszonyokat. Az első kocsiban iratokat hoztak, zsinatok, királyok, kóbor szentek pecsétes leveleit: egy csomó kopasz fráter nyüzsgött ezen a szekéren, mint verebek a trágya körül; egy jéghideg hórihorgas pap ellenőrizte őket, mint valami gölya a hancúrozó békákat. Ezek után szekerek: az egyik tükrös, csengettyűs, aranyos, mintha a pávák királynőjét hozták volna, mások meg rongyos parasztszekerek, sőt számárfogatú, két-kerekű kordék, teli piros, fekete, fehér meg szürke tollazatú papokkal. Körülöttük lovas emberek, katonák, lámpahordó zsoldosok, kutyafalkát terelgető, lőcslábú törpék: szóval az egésztől a vak is láthatta, hogy valami nem mindennapi követség.

A vendégfogadós igen gyanakvó szemmel nézte az egész felvonulást. Ez nem az a társaság, amelyiket várt. Inkább az, amelyet a bejelentett díszes kompániának valahol az erdőben meg kellett volna könnyíteni egypár arany pecsétzelencétől vagy smaragd himlős pásztorbottól. A fogadós apró köpcös ember volt, afféle paraszt Vulkánusz vagy cigány Hannibál óriási bozonttal és szakállal, szakajtóban kelesztett lapockáin lószerszámnak is beillő, buzogánypitykés hőzentrággerral. A cégér zörgött, mint egy vándorcirkusz cintányérja. Amint ott sandít kifelé az esővédő kapualjból, elébe nyargal három illatos lovag (a párizsi parfümöt még ez az égszakadás se tudta lemosni), az egyik megszólalt finnyás magas orrhangon, mialatt két kis evickélő apród esernyőképpen egy baldachinfélét tartott a feje fölél:

– Monsieur l'Hospitalier! A római Szentszék követei vagyunk, azért jöttünk Rómából, hogy XIII. Apolló pápánkat megkeressük, és a Laterán szent trónusára visszaültessük. Te is, mint az egész világ minden keresztény lelke, nagyon jól tudod, hogy egyházunk kormányosa azért hagyta el Péter szent sírjának őrizetét, hogy Anglia felséges uralkodójából a belé szállott sátánt isteni hatalmával kiűzze. Mióta szentséges atyánk titokzatos kettősben együtt volt a megszállott királlyal, azóta mind a vörös hajú Pendragon úrnak, mind az isteni vértől mámoros Bacchus-Petrusnak... ahogy a párizsi egyetem egyik rendkívül vakmerő, de az utolsó konklúzióknál mégis ortodoxul gondolkodó tudósa fejezte ki magát... nyoma veszett. Hosszú-hosszú gyötrelmes és meddő holdváltozásokon át keressük a pápát. Leveleket írtunk minden fejedelmeknek és káptalanoknak, kolostoroknak és békés vagy hadban álló seregeknek, nem átallottuk feltúrni királyi várak fegyvertárait, levélgyjűteményeit, fehéreneműs szekrényeit és borospincéit,

az asszonyok hálószobáit és az apácák kriptáit, nem riadtunk vissza viperáktól nyüzsgő barlangokat kivilágítani a gyertyák és fáklyák ezreivel, hogy a pápa nyomára akadjunk. Velünk van Nureddin, a fekete lovag, akit miután keresztthordozó vitézeink a Szentföldön foglyul ejtettek, Rómában az ő kívánságára megkereszteltünk, s azóta lángolóbb híveink közé tartozik, mint akit pólyában érintett meg az élet vize. Ő ért minden varázslathoz, szellemidézéshez és láthatatlanok látásához, de ő sem tudott a ködé vált Apolló nyomára akadni, bűvös tömjénnel füstölte végig a nagy székesegyházak szivárványszínű üvegablakait, hogy agg szentatyánk isteni erejénél fogva nem alakult-e át csodálatos módon az odafestett dicsőséges szentek egyikévé: de Chartres-tól Exeterig az ablakok fécánszínű glóriásai némán a helyükön maradtak, nyilván oda sem rejtőzködött a pápa. Egyszerre ezer helyen vagyunk. Mialatt én szólásig ereszkedem hozzád, Monsieur l'Hospitalier, futárjaink száza nyargalnak vadászaton a francia királlyal, együtt rabolnak Alexandria körül a déltengeri kalózokkal, hangosan áldják az Urat minden zarándokhelyen, és együtt beretváltják az eunuchokkal a tuniszi szultán rabnőit a háremekben, hogy megtudják, nem solymászó hercegek, emberevő kalózok, önkínzó szentek vagy szaracén kéjnök közé sodorta-e XIII. Apollót a misztikus részegség. Jelen pillanatban ez a vízőzönre emlékeztető jégeső a te házadhoz hajtott minket. Azon kívül, hogy szállást kérünk tőled, még arra is kérünk, hogy az általad kijelölt megfelelő helyen számolj be nekünk, a bíborosok szent kollégiumának (mely világ körüli utazásában harminchárom keresztény király és kilencvenkilenc nagy várúr herceg védelme alatt áll) mindarról, amit csak fél füllel is a pápa és az angol király sorsárol hallottál.

Ekkor a tőle jobbra álló lovag egy hatalmas zacskó pénzt dobott a küszöbre (a fogadónak ugyan valószínűleg nem sok köze volt a művészeti összehasonlításokhoz, de az a zacskó pontosan olyan formájú volt, mint ami vendéglője kitámasztott ajtaján volt kiszögezve: egy plakát nagyságú búcsúlevél, durva vurstliszínekkal, s azon Júdás feje, amint nyakáról egyrészt egy rettentő csavaros akasztófakötél, másrészt meg a harminc ezüstöt tartalmazó pénzeszsák lógott).

Az öreg fogadós arcán gyanakvás, bamba értetlenség, visszafojtott röhögés és káromkodás hullámzott, némi gyávasággal és némi ellenségességgel. Az egészből egy fél kukkot nem értett, mert a lovag végig franciául beszélt. Az egyik apród, tömzsi, nyomott homlokkal és lyukas matracból kilógó, ragadt afrikra emlékeztető hajjal, rögtön átlátta a helyzetet, majd hogy éppen a földre nem vágta az esernyőbaldachin egyik rúdját, és odaugrott a lépcsőre, a szuszogó, nadrágjára lógó ingnyelvvel babráló ciklopszhoz:

– Ez a marha beszélhet neked ítélet napjáig, látom, nem értesz egy hervadt kukorékolást se belőle. Francia svihák, főpofázó. Ide figyelj, üzlet áll a házhoz. Ezek a pápájukat keresik, aki meglógott azzal a kurvahajú stricivel. Keressék, mi közöd hozzá, nálad szállnak meg, úgy hámozod őket, ahogy akarod. Fognak nyaggatni, hogy mit tudsz, mit nem tudsz az Apollóról, azt eresztet beléjük, ami éppen eszedbe jut. Na, öreg, szépen csurgasd le magad arra a hájas-gombóc reumás térdedre, aztán hadarássz szépen kézzel-lábbal: „a frászig boldog vagyok!”, és „csak beljebb, beljebb!” ... és most nekem egy fröccsöt!

A francia lovag, mintha a világ jogilag legképzettebb tolmácsával és diplomatájával lett volna egyetértésben: úgy pillantott, barátilag és leereszkedően a suhancra, aki viszont egyszerre a legáhítatosabb és kenetteljesebb arcjátékkal jelezte a lovagnak, hogy – tömör fordításban ugyan, de azért lehetőleg mégis szó szerint – továbbította az üzenetet a kocsmárosnak.

Viszont volt a fogadóban valaki, aki kitűnően értett franciául, mégpedig XIII. Apolló.

Lélegzet-visszafojtva hallgatta az emeleti ablakból a párizsi liliomos szent piperkőc tirádáját a csaplároshoz; észre se vette, hogy miközben kihajolt a párkány muskátli-erdeje közül, a jégeső majdnem olyan lyukasra verte a kopasz fejét, mint a narancshéj. Mikor behúzódott, becsukta a lóherés ablaktáblákat, leült kis kandallója mellé (ropogva égett benne a tűz, mint mikor a kutya szorgosan ropogtat csontokat), és szinte darabokban rázta le koponyájáról a jeget. Nagyjából így gondolkozott:

„Milyen regényes történet: ezek a clownok és jogászok hosszú horgászbottokkal csipentik fel a bambergi herceg ágyáról a dunyhát, hogy az ügyeletes szajha helyett nem a bolond Apolló lapul-e alatta, mint giliszta a salátatón... közben én itt páholyból hallgatom az egész előadást, és csak tőlem függ, hogy leleplezem magamat vagy sem. Mert rám nem ismernek maguktól, annyi szent. Nem is értem, hogy képzelik a leleplezésemet. Hangom? Kiejtésem? Korom? Arcvonásaim? Erre mennek? Azt gondolom, hogy ezeknek kisebb gondjuk is nagyobb annál, mint hogy engem megtaláljanak. Végigpottyázzák a fél világot, jó ürügy a vendégeskedésre... bizonyára először tévedtek ilyen patkánypagodába; egyébként grófok vendégei, és a fülükön jön ki a kaviár. Vagy tévednék? A következő pillanatban beállít egy vaksi kódexpoloska, és még ő is észreveszi, hogy itt a pápa? S vajon mit akarnak? Diadalmenetben vinni haza, mint új Cézárt? vagy elégetni, mint a súroló asszony az egereket: megfogja a farkukat a hajsütő vassal, és aztán szépen hintáztatva a vaskályha fölé lógatja őket. Ahogy ez a párizsi vitéz beszélt, minden meg van bocsátva, csak menjek vissza. És miért ne mennék? Milyen furcsa, hogy ez a borzongató gondolat ilyen későn jut eszembe. Világ cézárja... vagy egy eltetvesedett szicíliai citromvigéc, aki reménytelenül imád egy beteg démont. Pendragon! Ki vagy? Mi vagy? Hálátlanabb, mint bárki más a föld kerekén, mióta kiűztem belőled az ördögöt. Beteg vagy, önző vagy, magányos vagy, hisztériás vagy, misztikusan bezárult és fáradt, idegeid rabja, megfoghatatlan és bosszúálló lidérc, csökönyös és halál-narcisz! *Ezért* hagytam el csipogó szegénykéimet? Kelet minden kincsetől virágzó májusi tiarámat? És magát az Istent, az Istent!? Szegények jótévője. Kelet Cézárja. Megfeszülő Isten. Ez voltam. És ez lehetek... egy pillanat se múlik el, csak füttyentek annak az orrhangú kócsagtollnak ott a latyakban, és egy egész processzió csúszik hason előttem. Vajon az Isten hív-e vissza Rómába, vagy a belém szállt ördög kísért meg, hogy tegyem Szodomává az egész világot? Ó, az eposzfirkászok és görög elégiások... most nincs mellettem egy se, pedig milyen jó syllabust tudnék diktálni nekik erről a kérdések kérdéséről, mely a sírig a nyakamon lesz, mint falu bolondján a kolomp; nem lehet egy vágyam vagy gondolatom, melyről tudhatnám: az édes Jézus hívogat vele többi báránya közé, avagy az ördög leggonoszabb intrikája indítja-e meg a lelkelem? Ebben a sárban, a romok és svábbogarak közt el is felejtettem, hogy Róma nem álom, hanem *van!* Mialatt reszkető kezekkel piszkálom ki a sajtzagú piszkot a lábujjaim közül, a Kolosszeum falára lila-harmatos kürtökkel szalad fel a klematisz, a fehér galambok Szaturnusz-gyűrűként keringenek Trajánusz oszlopa körül, gurul a piacon az arany sárgadinnye, és viaszzagú az éjféli körmenetektől a szerelmespárok kertje! Megint megáldhatnám a tiberisi halászhajókat, amint pergamenszerű vitorlájukkal lebzselnek az iszapszigetek körül; saját kezemmel venném el a halat, melyet az öreg céhmester nyújt át nekem a hónap első péntekén; összecsókolódnám a vén cimborával; az egyik cingulusomat odaadnám nászajándékba a lányának. Milyen féltékeny volt az a nápolyi kis fagyaltos inas, mikor szeretője mellére tűztem azt a hintázó gyémántkeresztet, melyet végrendeletében nekem dobott oda a zsupori trieri érsek... ott a nap, a susogó

fekete pálmák, a vajszínű görög istenek a mókás pucérságukkal és a sok csókolni való, koporsókból gondosan kiszemelt ereklye: mazsoláim, prolijaim, hízelkedő hercegnőim... mindezt megkaphatom újra! Vagy álmodom? Én nem is voltam soha pápa? Vagy ez a követség csak kelepce? Ezek mind ördögök, én már rég meghaltam, és most visznek a Sátán kemencéjébe? Magam is csak egy szentimentális ördög vagyok? A boszorkány Pendragon poloskás rabja, aki többé nem tehet semmit a maga akarata szerint? Ó, átkozott, százszor átkozott Pendragon! Ezért, ezért kell leordítanom a szerencsen királynak és a keszeg Girolamónak (megismerem az öreg professzort... úgy látszik, ő is soká húzza), hogy vigyenek az Afrika-forró Rómába: hogy nagy anatómát írjak az angolok királya ellen! Óriási fekete bullát, költők, jogászok, szibillák, görög istenek és Jelenések Jézusa dolgozzanak rajta... minden korona elhamvadjon, mint az árvalányhaj a tűzben, a rokonságból élő princesszokról hulljon le a festék, mint földrengéskor a malter: aztán lehetsz magányos, csontvázbeteg Pendragon, Ygraine szukája...”

Azzal odaállt a kandalló elé mint valami színpadon, szétterjesztette karját, mintha a Laterán erkélyén volna, vörös sátorponyvák és egyiptomi legyezők között. Elképzelte a nagy szenteltvíztartót, melyet még szuszogva is alig tudott kézben tartani két ügyetlen diakónus, benne a vízszóró buzogány; az orrát csiklandozta a kánikulától megmelegedett víz déli szaga, Velence szaga, az ostiai kikötő szaga. Egy bambuszmagasságú bíbornok folyton füstöli, pörköli hordó nagyságú parázstartóból a kiközösítő bullát, alig tudja olvasni a pipacs iniciálékát a tömjén felhőin keresztül.

Ekkor belődült az ajtón a fogadó vén szakácsnéja, egy meghibbant, hetvenéves öregasszony, aki mindenkivel úgy beszélt, mintha a német-római császártól a canterburyi érsekig csak krumplihámozó gyerek lett volna az ő mocskos konyhájában. Mikor meglátta a szétterjesztett karú Apollót:

– Na, mi az? Megint rád jött a bolondóra, te vén madárijesztő? Azt hiszed, hogy ha kiherélt kappanhangodon prédikálni fogsz a két marék száraz levélnek ott a kályhában, akkor meleged lesz? Talán a Jézus Krisztusnak vagy a gloucesteri püspöknek képezed magad, tehénfülű rabbi? Na, ideje, hogy egy tükröt hozzak neked, ha a fenekemmel nem tudsz megelégedni. Mért nem mész mindjárt udvarolni? Most úgys nagyon fájintos népek jöttek ebbe a kuplerájba: bizonyára akad a pakk között egypár neked való tizenyolc éves perszóna. Az az édes, szép, harmatos homlokod: nincs az a ráncos vér-eb, amelyik versenyre kelhetne veled. És a sok szép zöld meg sárga zsír az elálló füledben: gyűrűbe kéne foglalni ezeket a drágaköveket, és az ördög bakfarkára húzni eljegyzéskor. A szemed hova esett, pacsirtám? Úgy kell kikotorni a koponyádból, ha látni akarod a rusznit a csajkádban, mint az utolsó garast, mikor lukas a zsebed, és a bélés végéből köll kihuzigálni. Az ilyen kacsintást szeretik a lányok. Nekem elhíheted, én is virgonc süldő vagyok ám: no mi az, durcáskodik a kis gúnárom? Hát hol marad a reggeli puszi azzal a pudvás fogú büdös pofáddal? Mi? Hadd nyalikáljam meg azt az egyetlen szuvas szép zápfogadat, angyalom. – Azzal át is ölelte a vén Fioraiót, csak úgy recsegett, mint egy kötegre való száraz nád a bolond anyóka markában.

Mikor a szakácsné kiment, az asztalon hagyva egy tányér hideg bablevest és egy darab kenyeret, Apolló tovább gondolkozott. Nem, Róma már nem neki való. Túlságosan megszokta a szenvedést, a világ bolondja szerepét, a szennyet és az elvadult magányt, semhogy igazi kedve és ereje lenne a trópusi napfényben a logika, a boldogság, a politika és a szépség törvényei szerint élni. Talán minden önkínzó szentségnek ez a titka: az ember belevadul, nem tudja abbahagyni, még vadabb, még virtuosabb dol-

gokat talál ki maga ellen, akár akarja, akár nem. Az ember zuhan-zuhan valami piszkos nihilbe, úgy érzi, hogy a rondaságban és a betegségben hamarabb megtalálja azt az *abszolútumot*, amit a gyönyörűségben vagy a hatalomban hiába keresne: elkeseredett, talán nem is isteni bosszúálló lavina ez, hisztériás kéjelgés a még nagyobb torzóban, amely hitetlenül is úgy húzza az embert, mint a torony alatti mélység. Ronda lányok csinálnak így, mikor a farsangból hazajönnek, ahol még csak le se köpték őket, odaállnak a tükör elé, és olyan rettenetes fintorokat vágnak: ha már rondák, legyenek legalább fokozhatatlanul csúfak.

Mikor még Rómában élt, és erőt vett rajta a mocsárláz, úgyhogy lucsokra izzadt büdös ingekben és elviselhetetlen gőzölgésű ágytálak között kellett hemperegnie, akkor is érezte már az ördögi szennynek és szinte ateista szenvedésvágnak azt a pesszimista mámorát, mely most töltötte el, hogy a szakácsné szavait hallgatta. Ennek a tetves fakírságnak – furcsa! – sokkal nehezebb ellenállni, ha az ember elindult rajta, mint a római kurtizánok aranykereszteket langyosító mellének. Könnyes szemmel kotorászni kezdett egy kis faládában, ahol a Breviáriumát meg néhány kedves könyvét tartogatta. Véletlenül valami római históriás könyv akadt a kezébe, a bőr már hámlott róla, mint a fahéj. Nem kellene legalább megírnia az életrajzát, azóta, hogy Pendragonból a saját beleibe hívta az ördögöt? Nem ez-é az élete érdekesebb fele? Eleinte szórakozottan lapozgatott a könyvben, mert arra gondolt, mit is mondjon ennek a követségnek, ha véletlenül összeakad vele. Közben még mindig csiklandozta a gondolat: ő körömszakadtáig tagadni fogja Apolló voltát, de a Szent Kollégium megcáfolhatatlanul rábizonyítja a pápaságot. Mit szól majd a vén konyhatündér?... A római történész könyve azonban kiesett a kezéből, ugyanis vastag táblái között a lapoknak jóformán csak a felét találta, koppanva csuklottak egymásra: ugyan ki téphette ki azt a sok papirost? Lekiáltott a vén csoroszlyának, hogy jöjjön vissza:

– Te szoktál csak az én szobámban járkálni, ugyan ki lophatta el a könyvem felét?

– Nem lopta azt el az égvilágon senki, itt van nálam mind egy szálíg az egész. – Azal már húzta is elé a köténye zsebéből az összecsavarodott lapokat. – Nem begyűjtásra nyúztam ki a táblájából, hanem olyan csuda képek vannak benne, hogy vele akartam álmodni. Még valamit az írásból is értettem, nem köll az ilyen disznósághoz sok írásos kádencia.

– Miről van ott szó, amit elvittél?

– Egy mesebeli szép angliai lányról, aki a pápaságig vitte. No, az kéne neked, Jeremiás aszalt szilvája: százéves mekegőddel elszegődni a kis szív lány pápácskához, megtanulni, hogyan kell katekizmus szerint konzummálni a keresztény házásoknak, mi? – Azzal rögtön letelepedett az ablak alatti lócára, maga mellé ráncigálta a vacogó Fioraiót, a lapozáshoz jól végignyalt a sóskifli hüvelykét, vagy egy félóráig tologatta jobbra-balra az ülepét a nagy kényelmességtől, aztán ördögi kéjjel magyarázni kezdett a pápának:

– Nézd, nézd! Itt viszik iskolába a kis Gwendolyn hercegnőt, papája kíséri, mamája siratja. De azok a ronda srácok mindenféle virágot meg, látod, titkos cédulákat dugdosnak a könyveibe, pénzt adnak a dajkájának, hogy randevúzhassanak a kis döggel: ezek a hülye tanítók csak prédikálnak az iskola lépcsőjén, a kis fruska meg csak a legényekre bandzsálít vissza... olaszok festették a könyvedet, nem? Azok tudják ilyen jól csinálni az emberi kifejezést. Nézd, itt már hajóra száll... te, te, ganéjszagú csontváz, te menten összetörnél, mint a méregfőző lombik, ha olyannal utaznál... látod, olyan nagy tudós lett belőle, hogy elviszik a mainzi püspök iskolájába. De jól megnövesztet-

te az olasz piktor, a mellecskéjét meg a kis hasikáját is, mint a golyvás galamb... és itt fekszik az ágyban az iskola legtudósabb tanítója, de én kitaláltam, hogy csak teszi magát, hogy aztán a kisasszonnyal együtt szökhessen Németországba. Szerelmes lett belé, nem csodálom, ugrálhatott a kis egér ott a paplan alatt, én mondom. No de ez nem ilyen alig szőrösödő kamasz gyerekeknek való, mint te, apuskám, még elcsábítlak a végén! Vagy neked már úgyis mindegy, ha a lyukon bekukucskálsz, akár anyádat látod a nászéjszakáján, vagy akár hullát síkálnak a szegényházban. Neked az már tegnap óta egyre megy, mi, fityelótyám, farkincám? Azért, hát megmutatom, na, vakard elő azt a kétszer vak szemedet, nézd, itt ölelkeznek először éjjel a hajón, még a delfinek is borzonganak tőle, látod, hogy szívják a csókot a bestia csőrösök... és az a sok csillag meg a hímes vitorlák meg az a jó nyári szellő, amelyik olyan jól csípőre csavarja a szoknyákat! Most nagyon kacéros dolog jön: a szép kis Vesta-ringyó férfiruhába öltözik, hogy ezentúl minden iskolában együtt lehessen a fiújával. Zutty! Ezt nem mutatom meg neked, mert hát ahhoz, hogy a férfigúnyát felvehesse, azt az asszonyit előbb le kellett venni, s az olasz festő ippeg a kettő közé érkezett, sejtéd-é? Ha látnád, esküszöm, nekem esnél, és úgy szednéd le rólam a réklit, mintha befalazott kincs lennék. Nézd, itt már egymás mellett állnak, egyforma barátságukban: látod, hogy prédikál a leányzó a mainzi professzoroknak? Királyok, pápák, professzorok, együgyű emberek mind hallgatják, nézd, milyen szemérmes képpel ül itt a gyóntatószékben, amint processzióban járulnak eléje a város parázna korhelyei, hogy meggyónják legsötétebb bűneiket ennek az égből küldött szent doktornak. Alig hiszem, hogy a felét is értette a sok kandúrtáncnak... no de se baj, éjjel együtt van a szeretőjével, az megmagyaráz mindent; amit szóból nem ért, azt eljátssza híven, mint a kitanult komédiások... na, turhás krampusz, te mire tanítanál engem? Találós kérdésre, mi? Ha földobják, fehér, ha leesik, sárga? Vagy hogy melyik várban nincsen katona... de akkor már ugyancsak buja lángok marják a beleidet, ha ilyen gomorrhai tréfákat engedsz meg magadnak... Most már Athén városában vannak, mert ott a bölcsebbnél is bölcsebbek a bölcsek... Ez a kis pápaszemes kanca már nem is adná alább. Olyan sokan hallgatják, hogy csak a cirkuszban fér el a tömeg... látod a bizánci császárt az ustorhosszú fülbevalójával, meg a kiherélt szolgákat és minisztereket: mondd, téged nem onnan suvasztottak ide, mert még a miskároltak közül is kibuktál? Hé, te zsidóul olvasott Szent János, akit megesznek a szünyögek és a sáskák, drága Szűz Mária-s aranylakodalmam, te... de most jön csak az igazi: a császárné, aki valami trapézos artista vagy műlovarnó vagy mi a Hágia Cafra van ideírva alája, az megtudja, hogy ez a világok tudósa nőszemély, és épp ezért gerjed rája. Pfuj! Ilyet még álmodba' se hallottál! Ne is! Dugaszold be rőf gyertyákkal a füledet, még bérmálkozás előtt. És a ravasz császárné, igazi kintornás lány, hogy megkaparintassa Doktor Gwendolynt, valami fő-fő érseket csinál belőle, bizánci pápát vagy mi az ördög-csudának hívják ezeket a kyalajzomos hébereket... azt a szépséges párját meg, akivel idáig éltek mérhetetlen boldogságban, azt megöleti. Itt látni mindent. Ott baloldalt kefélik a hermelint meg a koronát meg szent botokat, azt mind készítik már a ruhatárban, itt a közepén a fürdőben a császárné meg Gwendolyn: vajon mért állt rá erre a csúfságra? Félt a császárné bosszújától? Vagy ilyen gonosz lett nagyravágyásból? Ezt mind olvasd el nekem, vén skorpió, ezt szeretném akkurátábbul tudni... amott jobbra meg ott fekszik vérben a szegény fiú: azok a fekete pofájú stuccolt háremőrök intézik mindig az ilyen piszkos munkát. De nem soká mulatott ám Konstantinápolyban. A császár kileste a dolgot, és látod, saját kardjával veri ki ebből a dereglye nagyságú fürdőteknőből a bíbornok kisasszonyt. Nézd, hogy szedi az irháját, alig tudja be-

takarni hajával a jódolgát, akárcsak én, mikor fél marhát hozok haza a konyhára, és a mézárós csak egy imakönyvbe való szentképet ad smucigságból csomagolópapírnak! De nem kell félteni, itt már megint diadalmenetben viszik körbe Rómában a költők meg tudósok, a püspökök meg karikás hajú barátok... ezek nem is álmodnak arról, hogy mi történt egy házzal odébb a bazilizkusoknál. Látod a pápaválasztást? Jól dugd bele a szemedet a képbe, mint a gesztenyét a parázsba... talán még hírét se hallottad az ilyen teátrumnak, mi? Főztem én már életemben nem egy papra, az egyik el is akart vinni Rómába ilyen konkávéra, de valami mocskos besúgó olyan pletykákat eresztett meg rólunk, hogy engem kénytelen volt itthon hagyni, valami vén imagépnél, aki éjjel-nappal az olvasóján lógott, akár az ágon alvó lajhár. Nahát, ezzel kezddhettem, amit akartam... nézd, az anyja-púpos ravasz mázolóját: hogy odarakta mind a tudós kardenálokat... a szoba közepén meg ott áll a Gwendolyn szobra, szakállal meg okuláréval, de bezzeg az emelet is látszik a képen, ott meg, nézd, hogy cicomázza magát, felére kicsomagolva a drága, a tükör előtt, éppen a száját keni valami csókcsúsztatóval! Az a fehér harisnyás princ meg majdhogy belé nem esik az egész tükrös-harisnyakötős miskulanciába! Aztán itt a csattanós tragédia, az utolsó: ott áll az egész barlangvasút-töltelék Róma főterén, főhercegek, páterek, atyaúristenek, sváb királyok és tízezer karingesek... és a babiloni Gwendolynnak elered a hasától a magzatvíz: hát nem lekölkedett a cula valamelyik hercegtől vagy lókupectől? De fogja is a fejét, tán a kincses kontyát keresi toronykoronája alatt? Szemét behunyja, látni se tudja a tócsáját, a francia király bohóca meg a gazdája jogarával mutat a nagy eklzsiás domborodó hasa felé...

Mikor a képek vége felé jártak, Fioraio kezdett nagyon türelmetlen lenni. Fészkelődött, gyorsan és nehezen lélegzett, mint a lázbetegek, ide-oda kapkodott a kezével, hol zöld ádámscutkáját pöcögtette, hol meg a félkegyelmű szipirtyót tologatta el magától – látszott, hogy valami új gondolat jutott eszébe, ami nem hagyja nyugodni, borzasztóan tetszik neki, de valahogy fél is tőle: talán épp ezért szeretné a lehető leggyorsabban megvalósítani, hogy lerázza magáról az esetleg pokoli ötletet, mielőtt még megbánhatná.

A szomszéd szobában lakott egy skóciai diák, aki a skót király pénzén utazott Róma felé, hogy ott tanulja tovább a hittudományt. Ezzel esténként gyakran elbeszélgetett. Ráripakodott a fecsegő vénasszonyra, hogy sürgősen hívja be hozzá ezt a szóke kóbor angyalt; a Gwendolyn históriáját meg a saját zsebébe gyömösölte, mint valami összegyűrt zsebkendő. A fiú szerényen kopogott, Apolló türelmetlenül tépte fel az ajtót.

– Vedd elő a tolladat, és írd, amit mondok. Máskor is tettél nekem ilyen szívességet, talán most sem fogsz megneheztelni – azzal már tolt is a fiatalember elé a papirost és a tollat. – Látsz? Gyere közelebb a tűzhöz, úgy. Nagyon sietek, egy óra múlva már itt sem vagyok, de azt, amit most írsz, át fogod adni a most érkezett urak vagy érsek közül valamelyiknek. Mindegy, hogy kinek, én sem ismerem őket személy szerint. Na írd, írd, és ne sokat kérdezősködj. Mehet? Tehát akkor (azzal, mint valami gázlómadár, föl és alá kezdett járkálni a szobában: golya nézhet így ki, ha nyújtogatja a lábát): „Hajtóvadász fejedelmek és pápaüldöző kopók! Tudjátok meg, hogy XIII. Apolló nincs többé a földön, hiába is keresnétek. De pápa van, mégpedig az és olyan, amilyen még sohasem volt e világon, mert az Isten nem akarta pápa nélkül hagyni az ő gyermekeit, és ez a pápa tudott vigyázni rátok úgy is, hogy nem is tudtátok, hogy itt van közöttetek. Eddig láthatatlan volt, de nem akar örökké az maradni. Csak azt várja, hogy ti keressétek meg, ti találjátok meg őt, és járuljatok elébe. Ha hallgattok rám, há-

rom napon belül megtalálhatjátok. Oly közel van már hozzátok a hely, hogy ha egy szavamat sem hiszitek el, amin nem is csodálkoznék, játékból is megpróbálhat valaki közületek odamenni, ahová mondom. Mert ott van a ti pápátok és sehol máshol. Menjetek tovább az úton, ahogy jöttetek Ardara felől Errigal felé. Menjetek, míg eléritek újból a tengerpartot. Ott fog rátok mosolyogni Arau szigete, még a halak is énekelnek, ha közelébe sodorja őket az ár. Ott vár rátok a pápa. Azon ne gondolkozzatok, hogy az ördög, egy csaló vagy a Szentlélek írta nektek ezt a kocsmai evangéliumot. Hős meg van nem egy közöttetek, semhogy holmi kelepccétől rettegnétek. Nem az alvilág vizein is túlra küldlek benneteket, hanem csak egy hajókirándulásra.”

Apolló kiszökött a fogadóból valahol hátul, az istálló felé, és a már alig szemerkélő esőben elindult a piszkos hospitél felé, ahol Pendragon senyvedett két magas spányofal között, mintha mindegyik ágy egy-egy kis bábszínház lett volna, ahol paprikajancsi és bütykös jutka helyét egy-egy haldokló emberi szörnyeteg foglalta el. Öreg lábának jólesett a sok víz, melyet magára vert az erdei úton. Egy tisztás közelében állt egy kis apácakolostor, mindig ez volt félúton a pihenője; nagyon szeretett elbeszélgetni a szinte még gyermek kapusnővérrel: ezek a folyton vihorászó novíciák annyi fantasztikus tréfás történetet tudtak mesélni XIII. Apolló viselt dolgairól, hogy a vén pápa alig győzte füllel. A kis portás szüzet most a kertben találta, amint a nagy kút széles párkányán babrált valami állattal.

– Mi az, mit csinálsz? – kérdezte babusgató hangon Apolló Fioraio.

– Na, ha ezt kitalárod, egyházdoktor leszel! – mondta nevetve a kis apáca. – Ide figyelj: ebéd után kimentem hátra, hogy természetes dolgomat végezzem, és ezt a Notre-Dame tornyánál kövérébb gilisztát találtam magamban. Megmutattam először Dolores nővérnek, az azt mondta, ő járatos minden misztikus irkafirkában, ez semmi más, mint a paradicsomi kígyónak a mása, és azért van itt, hogy elcsábítson. Erre persze hogy elnevettem magam: apám házában a nőcsábászok nem ilyen formájúak voltak, amennyire pápaszemes vaksi szememmel láthattam, és főleg nem ilyen sajátos utakon furakodtak a testvéreimhez. No de hát nem bánom, ha már ilyen ügyetlen és rusnya csábító, segíték a szegény ütődött ördögfiacskán, idehoztam, és szépen megmosdattam kútvízbe, egész csinos lett a bőre, nézd, hogy forog, mint a makaróni az ujjaim között. Hű de bűzös leszek ettől a bokázó legénytől – azzal egy horgolótűre tekerve odadugta a rángatózó férget a vén pap orra alá. Kis, felfújtt arca volt az apácának. Agyonmosdott, fehér, mint a főkötője, apró kék szemével bandzsított kicsit, fakeretes pápaszeme mindig lecsúszott csecsemő formájú apró orrán.

– Edd meg – mondta Apolló –, aztán számold, hányszor teszi meg a szent zarándokutatót sötét édenkerteden keresztül... én sokkal érdekesebbet tudok mondani neked. Csak neked, hallod-é, arany bibécském! Három napig ragaszd be a szádat csirizzel. Tudod-e, hogy a Jóisten megunt az a csavargó Apolló pápát, és lusta volt már melegen tartani a római széket, hogy majd ez a vén tekerdő megint beleüljön, ha kimulatatta magát a vörös hajú Pendragonnal. Ezért hát szólt Szűz Máriának, hogy menjen le a földre, legyen ő a pápa, uralkodjék ő az Isten meg a részeg Apolló helyett. Na, ne tátsd úgy a szádat: denevérfészek lesz a bölcsességfogad lukába... így van, ahogy mesélem. Méghozzá Szűz Mária itt van a közelben, Arau szigetén, és ott várja, hogy a római szent diplomáciai követség, amelyik keresi Apollót, rátaláljon. Ő csak nem mehet elébük, mint egy cseléd, aki el akar szegődni egy szerecseny királyhoz. Mert ha nem tudnád, az a legszébb az egész teológiai vándorcirkuszban, hogy egy vakbuzgó kereszténnyé lett szaracén szultánfióknak ajánlotta fel tiszteletből a bíboros kollégium a társulat vezetését. És

persze hogy meg ne ijedjenek, Szűz Mária nem az igazi képében, nem égi dicsőségben szállt le Arau virágoskertjeiben, hanem Igraine hercegnő arcát vette magára.

– No de hát se szerencseny, se fityulás érsek nem fogja elhinni, hogy ez a néni a pápa meg a Szűz Mária. Ha a Madonna ezt fogja mondani, agyon fogják verni mint boszorkányt. Nagyon rosszul van ez így, apám, nagyon rosszul, rosszabbul már nem is lehetne – azzal farkánál fogva körbelóbálta a gilisztát, mintha valami gyöngysorral játszana.

Apolló leült a kút lépcsőjére, térdét felhúzza, lábát szétvetve: lerágott csirkecsonton több hús akadt volna, mint rajta; térdei magasabban szögelltek, mint a feje, melyet két keze közé szorított: Jób lehetett ilyen, vagy valamelyik éh-tifuszos rabbi a babiloni folyóparton.

– Te, hozzál nekem ide egy jó korsó bort, hallod-e! A gilisztád helyett meg hozok neked egy ezüstárgolnát, az csinosabb, azzal többre is mennek a lányok a bűn rejtélyes útján – azzal megveregette a kis kancsal pufóka tejes-tiszta arcát. Nemsokára visszajött a kis túrós gombóc; nagyon jól tudta a tisztességet: hatalmas, csillogóra pucolt tálcán hozta a bort, szép kannában, mellette agyonötvözött pohár. Mikor Apolló megivott vagy három ilyen bilikommal, megtörölte a száját, és mint valami vén, ördögi kísértő, maga mellé húzta a kis nevetgélő, dundi testvérkét, és némileg zavarosodó szemmel efféléket mesélt neki:

– Ide hallgass, te kis dudás gomba. Elmondom neked az igazat: tudod, hogy éjjelnappal az ország útjait járom, az ilyen kivert koldusok többet látnak a világból, mint az Indiákat járó Nagy Sándorok. Megsúgom neked a világ legnagyobb pletykáját, akkora pletykát, amilyen még egyáltalában nem is volt.

– A pletyka majdnem mindig hazugság meg rágalom, az pedig bűn.

– Azám, de ez nem kis pletyka és rágalom, hanem igazság. És ha kotnyeleskedsz meg közbeszölsz, elverlek, vagy leeresztelek a kútba. Zumm... pereg a lánc, és aztán éjjel a varangyos békákat taníthatod zsolozsmára.

– Ihatok én is egy kortyot?

– Hát ha ámennel akarod kezdeni a páternosztert, és hagymás rántást csinálni a mi-seborhoz a sekrestyében, felőlem ihatsz.

– Na, ne félj, nézd, ez az egész, amit ittam – azzal odamutatta a poharat a pápának, aki kihörpintette a maradékot, és a végén még éleset is koppantott hosszú körmével a kehely érces fenekén.

– Ide hallgass, én, csak én tudom, hol bujkál a pápa. Láttam, ismerem, beszéltem is vele.

– Hát akkor mért nem vezetted hozzá a fejedelmeket és püspököket, akik vakra keresik magukat utána.

– Én nem ártom magam az istenek és választófejedelmek dolgába, nem vagyok én Péter kulcsainak semmiféle lakatos, se kovács, menjen minden a maga útján, százéves csülkeim könnyen beleakadnának valami hálóba. Ez a vén Apolló belegabalyodott Pendragon királyba, akiről kiderült, hogy a legszebb nő a világon. Uter, uterus, majd megtanítlak latinul: a nevében már ott settenkedett ez a dolog...

– Hű de nagy pletykát mondtál, fáraót lehetne temetni ekkora piramisba, te ószeres! Csak ott hibáztad el a dolgot, hogy ezt már a verebek is unják, mert a könyökükön jön ki. Látom már, hogy a francia udvarhölgyek legbelsőbb bizalmasa vagy. Hát ilyen titkot! Na de ilyet! – elkezdett hahotázni a kis nővérke, és leesett a szemüvege, úgy kapta el, hogy össze ne törjön a lépcső kövén.

– Fogd be a szádat, aszkéta fruska. Hol a tisztelet az aggok iránt? Menten beárullak a főnöknőnek. Azt tudd, te hengegő bibas, amit most mondok neked! Apolló életének az lett az átka és a fájdalma, hogy lassanként rájött, ez a tűzbájú Pendragon még mindig Tintagel herceg feleségét, Igraine-t szereti. Mialatt a másfél századra nyúlt Apolló egy kórházban ápolgatta élete utolsó erejével, ez a hetéra Pendragon csak attól volt kólikás, hogy bűnös módon örökké csak Igraine után epekedett.

– „Eros déüte m’o lüzimelész donei, glüküpiatron amachanon orpeton” – kezdte gúnyos-humoros affektációval szavalni a görög verset a kis kulcsos nővér. – Sappho, ha nem tudnád, görög próféta és egyháztanító. Egy bizánci zsbárus vagy professzor vagy miféle szerzet hozta, és azóta a főnöknő nem hagy békén. Azt mondja, Írországban fog kezdődni a reneszánsz. Most legalább kvittek vagyunk: én is mondtam neked egy pletykát. Ezt terjesztheted, felhatalmazlak, legalább röhögnek rajtad.

– Eretnek nő, eretnek nő ez a Sappho – dünyögte XIII. Apolló –, bár sok dogmánkat világosabbá tette egy-egy találó szavával. Azért én mégis jobbat mondok neked, bár Isten látja lelkemet, nem érdeemled meg, hogy kincseimet rád pazaroljam. Tudod, mit agyalt ki ez a vén kujon Apolló? Nekem elmesélte.

– Aha, éppen neked! Ihatok még egy kicsit?

– Nekem, ha éppen tudni akarod. El fogja hitetni, azt már ő tudja, hogyan, a pápát hajszólo emberekkel, hogy az Igraine hercegnő maga a Szűz Mária, aki azért jött a földre, hogy pápáskodjék. Igraine-t, akár tetszik neki, akár nem, elviszik erőszakkal Rómába, és az a nyomorult Pendragon epekedhet utána, míg a bele ki nem csavarodik a szodomai csikarástól. Elmegy az, el ám, majd az Igraine-pápája után Rómába is! Csak menjen is, hadd sündörödjön a pápa vára alatt a Hold-zöld képével meg a dáliavörös kóccával, majd felpékelik az örökdő lándzsások, és elégetik mint szentségtörőt meg istenkáromlót! Ahogy ez az acheróni démon képzele, hogy majd csak úgy lehet mandolinozni kis kuplékat a Szent Péter égig érő donjonjai alatt... nem is rossz találkahely? Az Isten vára, egy kármin parókás Sappho és egy trónushoz láncolt tiltakozó Madonna... mi? Hehehe! La sérénade interrompue.

– Na, öregem, ha senki sincs berűgva, hát te aztán be vagy mártva a kávéba: ezzel a szusszal akár magad is odaállhatnál a szerencsény király elé, és azt mondogd neki, hogy kit kerestek? Én vagyok a pápa. Hogy Isten véritől vagy a kapus nővér lőrjétől áll az andráskereszt X-je szerint a szemed, talán ilyen kicsire nem néznek ezek a par force doktorok – azzal vette a tálcát a borral, és hangosakat nevetve eltűnt a konyhaajtó mögött.

Apolló meg érkezett a kórházba, hogy megnézze Pendragont. Ismerte már jól ezeket az istállótermeket, a betegeket mind, sorba. Ott az ajtó mellett a kis kuporgó idiotát, aki reggeltől estig mogyorót rágott, mint valami makimajom a hintalécen. Az öreg katonát, akinek a bajusza már a földre lógott, mint a fehér mokus bozontos farka, me-reven feküdt, mint egy múmia, de a szilvamagokat, anélkül, hogy csak egyetlen arcizma is megrándult volna, nyílegyenesen a mennyezet közepére köpte. Az ezerráncú vénasszonyt, akinek olyan volt a bőre, mint a csigáé vagy a kelkáposzta ezer hólyagos levele, és az volt a vesszőparipája, hogy száz meg száz rózsafűzért kötött össze, úgy-hogy azok kötegekben csörögtek már a paplanán, az ágy alatt, a párnája körül, és nem is akart addig meghalni, míg imáival el nem éri az olvasó végét. Azt a fiatal lányt, aki valami rettentő betegséget kapott a vőlegényétől, és addig el nem eresztette mérhetetlen erejű kezéből az apácákat, míg bűnbeesése történetét százezredszer el nem mondta nekik, így mutogatva a sebeit, hogy azok mindegyike a gyönyörűségnek egy-egy kifogyhatatlan forrása és rózsája...

A harmadik szobában feküdt Pendragon. Apolló egyenesen oda tartott. Az ágy üres volt. A szobában nem volt egyetlen ügyeletes nővér sem, mind lent voltak a kápolnában, és szolozsmáztak. Apolló kiment a folyosóra, hogy talán találkozik valami felcserrel vagy borbélyal, de egy csajkamosogató fiú is megmondhatja, hol van Pendragon, aki valami Mariska vagy Borcsa néven bujkált ezen a nyomortanyán. A padláslépcsőről éppen jött is lefelé szuszogva a fő vajákos, óriási hasú ember, sűrű fekete hajjal, véres és sárga szemgolyókkal, mint valami gutaütéssel küszködő, asztmás és trahómás cigány. Csak úgy sípolt az istenadta dádé, ahogy rakta nagy óvatosan csizmás lábait a békasétáltató létrán.

– Hohohó! A Mariska! Azt ugyan keresheted, vén Tóbiás. Itt hagyott bennünket, mint nyáron a hó. Fogta magát és elment. Tegnapelőtt éccaka. Azt hittük, holdkóros. Ezek a skapulárés nagy rítusú dámák itten nem is mertek szólni hozzá. Egyszerre csak fogta magát, kinyújtotta a paplan alól azokat a jégcsap lábszárait, fölkel, és elindult kifelé. A nővér, aki látta, azt hitte, kísértet, és még a credót is összekeverte az Ave Mariával, úgy lúdbőrözött a félelemtől. Én már a kapuban találkoztam vele, éppen holdtölte volt, és ilyenkor kell Hippokratés szerint szajhacsalánt szedni, hogy meggyógyuljanak azok a lányok, akik nem erednek meg havonta. Tele is volt a markom vele, a nagy kesztyűvel, amit tőled kaptam... először nekem is tátva maradt a szám, és mind a sárba ejtettem a kislányok néma ölecskéjébe adresszált gizgazomat, de aztán mégis szóltam hozzá. Olyan kedvesen válaszolt, hogy nincs az a Szűz Mária-s Magdolna vagy görög szultántündér, aki így tudjon beszélni. Az édesanyám sem volt ilyen szelíd és simogató hozzám, mikor elsírta nekem, hogy sok bajom lesz még az életben, mert zabigyereknek születtem. Még most is rám jön a bőgés, ha visszagondolok rá – s azzal törülgette is ricinussűrű könnyeit ez a vaddisznóképű devla, mintha nagypénteki döngön bőgő lenne – hadd mondjam el, de hát amúgy szépen úgyse tudom, mit is beszélt hozzám. Nincs még ilyen jó asszony a világon, én már csak őt imádom, mind a sírig.

Azzal hangos zokogással betuszkolta Apollót a jéghideg konyhába, ahol egy pirosan haldokló mécses vágta a fekete pemzlivé fosztott kanócat. Apolló reszketett a szomorúságtól, gyűlölettel és kíváncsiságtól. Pendragon is megtudta valahonnan, úgy látszik, hogy Igraine Arau szigetére rejtőzött, és most elszökött a kórházból utána! Vajon ki ér oda előbb? Az angol király vagy a római követség? Idegesen kapargatta egy otromba kanállal a tűzhelyre ragadt ételmaradékot.

– Azt mondta, hogy azt mondta – kezdte a borbély –, „Isten áldjon téged, kedves doktor, hogy olyan kedves voltál hozzám, olyan szépen, tisztességesen lehunytad a szemedet, szeméremből, mikor magamtehetetlenül a dolgomat kellett végezni, és csak neked esett meg a szíved rajtam... sose fogom elfelejteni, mennyi szépet meséltél nekem a gyógyító füvekről és a szerelem titkos virágairól. Azóta nincsenek is más barátaim, mint ezek a te bolondos és okos növényeid: a pávafarkos amaránt meg a mocskos kontyvirág, az örökzöld puszpáng és a kínai selyemper, a szűnyoglábú kosbor és az arany szemű papvirág. Ezek szebbek, jobbak, mint az emberek meg az istenek... mindegyikből viszek is magammal, az imakönyvembe lepréselve, és ahányszor kinyitom, a te harcsabajszos, busa fejedre gondolok majd, a sündisznó hajadra és a hordó pocakodra, amelyben egy kislány gyermeki lelke ütött tanyát, akár egy hegedülő tücsök a búbos kemencében. Én most messzire megyek, én mindig, egész életemben messzire megyek, de nem lehetetlen, hogy egyszer újra megjelenek köztetek, és akkor nagyon nagy úr leszek, és nagyon gazdag leszek, és akkor tudod, mit fogok először csinálni? Neked, neked, öreg felcser, fogok nagyon-nagyon sok kankalin aranytallért ad-

ni, hogy elmeheess Padovába és Bolognába, Salernóba és az arábius Tuniziába, hogy nagy orvostudós legyél... megládd, pápák és királykisasszonyok fognak könyörögni receptjeidért, mintha oltári szent ostya volna.” – A vén, hörgő sebész mestert csak úgy rázta a sírás. – És akár hiszed, keszeg komám, akár nem, ezt a csúfságra való ganéj pófámat megcsókolta, mikor kiment a kapun. Itt-itt, ahol az orbánc verte föl tavaly nyáron – és kövér ujjával lassan tapogatni kezdte, mint mikor maradék szőrt keres az ember borotválás után.

– Semmi üzenetet nem hagyott? Nekem? Semmit? Hogy hová megy? Miért? Hívták? Vagy visszajön? Semmit? – faggatózott egészen elfakult, szinte hangtalan hangon a csontváz Apolló.

– Ne haragudj rám ezért, szálkás sógor, én nem tehetek felőle, de bizony nem mondtam semmit. Kérdeztem is százszor, hogy ne mondjak-e neked valamit róla, de csak nézett abba a messzi messzibe, amibe mondta, hogy most már megint bele kell mennie, és simogatta a sütnivaló tökjejemet, mintha újszülött kis csacsi lett volna.

Közben a római szent követség kezdett berendezkedni az útonálló fogadójában. Az óriási földszinti ivóban hatalmas szentképeket állítottak föl maguknak (mintha párizsi meg toledói szárnyas oltárokat loptak volna egy hadjáraton, és most kiállítanak a nép bámulatára a hadizsákmányt avagy Kínából származó kályhaellenzőket), amelyek mögött a huncut fráterek nyugodtabban tudták lelopkodni a polcokról a pálinkásüvegeket.

Ekkor derült ki, hogy a követséggel nagyszámú hölgytársaság is utazik, az ócska, elhagyott ólaknál is sivárabb szobák megteltek ruháskofferekkel, legyezőkkel, émeletillatszerekkel. Volt, aki utálkozott a piszoktól, másoknak meg kacagtató kaland volt.

A Rómába utazó skóciai diák éppen akkor lépett a lepeorelló oltárokkal telelabirintozott ivóba, mikor egy aranykosztűmös dáma félholtra pofozott egy siketnéma kétbalkezes frátert, mert úgy vette le fejéről az utazási turbánt, hogy a fele parókája is a barát kezében maradt. Gondolta a diák, hogy ez nagyon előkelő hölgy, legjobb neki odaadni XIII. Apolló névtelen levelét, ő meg kereket old innen, mert nagyon is puszkaporosnak találta a levegőt. Az aranykosztűmös dáma először félreértette a dolgot, és azt hitte, hogy ez a „cherubinischer Wandermann” valami szerelmi légyottot kér bizonyára a levélben, kacsintott is neki, hogy jöjjön hátra az egyik emeletes oltárkép mögé. Az ilyen képekből még mindig állt az udvaron vagy három szekérre való, hatalmas vitorlavásznakba csomagolva, de nem voltak restek egytől egyig kicsomagolni őket, ha csak egy délutánra szálltak is meg valahol. A „seraphischer Jüngling” vígan ugrott a francia dáma után: rettentő zavarba hoztak egy öreg papot, aki pacallá ázott fuszeklijét húzogatta le a lábáról rettentő lassan és rettentő gondosan, tanácstalanul lógatva a vizes harisnyákat a levegőben, úgy látszik, valami spárgát vagy polcot keresett, ahová szárítani felakaszthatná. A tüzes francia hölgy kiráncigálta a diákat az udvarra, kinyitotta a legyezőjét, az ember csodálkozott, mért kell ennek szárnyas oltár a randevúhoz, mikor a legyezője nagyobb volt, mint a Notre-Dame ablakrózsája. Mikor meglátta a leány csillogó, madártollak kékjére emlékeztető kék szeméit, valami derengeni kezdett benne, hogy talán mégsem a legjobb helyre hozta a „pápai bullát” – az a szürke szemű álmos bíbornok, aki éppen a szaracén király vállát veregette, mint valami fáradt versenylőét, bizonyára alkalmasabb lett volna ilyen üzenet átvételére. A párizsi grófnőnek nagy csalódást is okozott a levél, és olyan csörömpölve-kerepelve csapta össze a legyezőjét, hogy egy hajszálon múlt, hogy le nem csípte a diák orrát. Vissza-

ment az ivóba, és odadobta, mint valami csontot a kutyának, a szürke szemű bíborosnak. Ez milljó ráncha húzta fel a homlokát, mintha a szemét akarta volna jobban kinyitni, de bezzeg, hiába erőlködött, olyan volt, mintha összeragadt volna (éppen csak hogy gomblyukak voltak a szemei, amin egy margarétaszirmot is alig lehetett volna áthúzni). Unalom, szórakozottság, álomkóros közöny volt ebben az alig-tekintetben, szárazabbat képzelni sem lehetett. A szája is piszkos, gyomorbajos spleennel lógott le az arcából: valami vérforralóan sértő volt ebben a bádogszínű, mindenben keresztülnéző megvetésben. Ahogy a levelet olvasta, még csak meg se mozdította a szemét, hamuszagú kiábrándultsággal és megfásult blazírtsággal intett magához egy kopasz frátert (ha a kezét annyira megmozdította, mint egy krokodilus a bőrét a háta közepén, akkor sokat mondtunk). A fráter négykézláb rohant fel az egyik emeleti szobába, és két kézzel húzta ki azt a másik bíborost, aki a szaracén király mögött ügetett az imént a záporosóban. Ez is elolvasta a levelet. Ez egy hosszú-hosszú orrú sápadt ember volt, átlátszó, mint az üveg (a lilium és az Ibis Religiosa nevű madár között), egy kicsit mindig náthás volt, talán ettől is volt olyan átszellemülten kék a bőre, csillogó a szeme és fuvolázó a hangja. Minden mozdulatával énekelt, mint valami spiritualissimus táncmester nyújtogatta csuklóit, nyakát, harangnyelvnek beillő ádámcsutkáját (csupa preciozitás és rímelve permetező szenteltvíz). Mikor az a másik bepatinásodott vak fadarab magához hívatta, hogy ő is olvassa el a levelet, azt se tudta, hova legyen az édeskés alázatosságtól és tekerdő szolgáltatékészégtől: csak úgy bűgött és könnyezett, felülmúlva hajlongásaival a cirkuszok kígyóembereit.

Miljenko Jergović

OTT, AHOL MÁS EMBEREK ÉLNEK

Csordás Gábor fordítása

Apám, két nagybátyám és én ugyanabba a szarajevói gimnáziumba jártunk. A második világháború előtt, amikor ők hárman beiratkoztak, Első Fiú Reálgimnáziumnak hívták. A háború után, amikor nem voltak többé fiú- és leánygimnáziumok, egyszerűen Első Gimnázium lett a neve. 1984-ben, az érettségim előtt harmadszor is átneveztek. Hősök és Forradalmárok Első Gimnázium lett a neve. A negyedik nevét a háború idején kapta, amikor Első Bosnyák Gimnázium lett belőle.

Habár azóta, hogy az idősebbik nagybátyám beiratkozott, ami 1934-ben történt, majdnem ötven év telt el, az enteriőr ugyanaz maradt. Ezt a nagymamám vette észre, aki mindkettőnk szülői értekezleteire eljárt. Apámnak és a fiatalabbik nagybátyámnak, akik öt-hat évvel később iratkoztak be, ugyanaz a tanár tanította a művészettörténetet, mint később nekem. Amikor a második év elején ez az öreg tanár meghalt, mind a hárman elmentünk a temetésére.